

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan buitengebied Lemsterland

**Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport**

24 augustus 2009 / rapportnummer 2249-25

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De gemeente Lemsterland wil het bestemmingsplan voor haar buitengebied herzien. Vanwege de nabijheid van Natura 2000-gebieden en omdat het nieuwe bestemmingsplan de mogelijkheid biedt om mest- en co-vergistinginstallaties te realiseren wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag bij deze procedure is de gemeenteraad van Lemsterland.

De volgende punten beschouwt de Commissie¹ als hoofdpunten voor het op te stellen plan-milieueffectrapport (verder genoemd MER):

- een onderbouwing van de gehanteerde referentiesituatie(s);
- de 'milieugebruiksruimte' voor onder andere stikstof. Maak inzichtelijk in welke gebieden wel en geen milieugebruiksruimte aanwezig is en waar met maatregelen milieugebruiksruimte gecreëerd kan worden;
- de maximaal mogelijke effecten op de Natura 2000-gebieden 'IJsselmeer' en 'Rottige Meenthe & Brandemeer' met de nadruk op emissie van stikstof en de hieruit voortkomende depositie.

Het MER moet een zelfstandig leesbare samenvatting bevatten, met voldoende onderbouwend kaartmateriaal² en ander ondersteunend beeldmateriaal.

De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie reikwijdte en detailniveau voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied (notitie R&D). Dat wil zeggen dat dit advies niet zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de notitie R&D moet worden gelezen.

2. ACTIVITEIT EN KADERS UIT BELEID EN WET- EN REGELGEVING

2.1 Voorgenomen activiteit

In de notitie R&D staat beschreven dat het voornemen een integrale herziening van het geldende bestemmingsplan betreft. Het nieuwe bestemmingsplan is vooral conserverend van aard en is gericht op het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit. Voor de functies landbouw en recreatie is beperkte ontwikkelingsruimte. Tevens wordt ingezet op behoud/ontwikkeling van natuur en landschap.

In het ontwerp bestemmingsplan is uitbreiding of wijziging voor intensieve veehouderij niet mogelijk. Bij grondgebonden bedrijven is verplaatsing van bestaande bedrijven en uitbreiding door vergroting van de bestaande bouwblokken mogelijk. Daarnaast is het mogelijk om de grens van het bestaande bouwblok te overschrijden tot maximaal 25 meter. Nieuwvestiging is bij grondgebonden bedrijven niet mogelijk.

¹ Voor gegevens over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie en de werkgroepsamenstelling, zie bijlage 1.

² Voorzien van duidelijke schaal en legenda.

Het bestemmingsplan biedt ruimte aan agrarische bedrijven om na ontheffing een mestvergistingsinstallatie te realiseren met een verwerkingscapaciteit van minder dan 100 ton per dag.

Uit de notitie R&D en de mondelinge toelichting van de gemeente blijkt dat het nieuwe bestemmingsplan vooral wordt opgesteld om het oude bestemmingsplan buitengebied met de werkelijke situatie en huidige inzichten en wensen in overeenstemming te brengen.

2.2 Kaders uit beleid en wet- en regelgeving

In de notitie R&D wordt een aantal beleidskaders genoemd. Ga in het MER in op de randvoorwaarden die volgen uit beleid en wetgeving. Betrek daarbij, in aanvulling op de notitie R&D, ook onderstaande wetten en beleidskaders:

- (Ontwerp)-waterbeheerplan Wetterskip Fryslân;
- Landelijk en provinciaal beleid inzake mestvergisting;
- Landschapsontwikkelingsvisie Zuidwest Friesland;
- De wetgeving op het gebied van dierenwelzijn zoals het Varkensbesluit, het legkippenbesluit 2003 en het Vleeskuikenbesluit.

Ten aanzien van de Natuurbeschermingswet 1998 adviseert de Commissie alert te zijn op nieuwe beleidsontwikkelingen en jurisprudentie.

Ga tevens in op de (toekomstige) Natura 2000-beheerplannen voor o.a. 'IJsselmeer' en 'Rottige Meenthe & Brandemeer'. Hierin zal worden vastgelegd welke maatregelen moeten leiden tot het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen, en op welke termijn. Ga in op de rol die de gemeente mogelijk kan spelen bij het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

3. ALTERNATIEVENBESCHRIJVING

3.1 Referentiesituatie, huidige situatie en autonome ontwikkeling

Beschrijf in het MER de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied (huidige situatie).

Beschrijf daarnaast ook de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling. Deze vormt de referentiesituatie bij milieueffectrapportage.

Onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu³, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Het gaat om ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

³ Binnen de mogelijkheden van het huidige bestemmingsplan en inclusief de vigerende wettelijke verplichtingen.

Onderdeel van de autonome ontwikkeling zijn in ieder geval de voorziene ontwikkeling van de veehouderijbedrijven (door beëindiging, groei en schaalvergroting), de verwachte ontwikkeling van de achtergronddepositie van verzurende en vermestende stoffen en consequenties van wijzigingen in wet- en regelgeving (o.a. besluit huisvesting).

Leg in het MER het accent op:

- de (autonome ontwikkelingen van de) emissie van stikstof in het gebied zelf en de hieruit voortvloeiende depositie van zuur en stikstof op kwetsbare natuur, waaronder Natura 2000-gebieden en de provinciale Ecologische Hoofdstructuur;
- de ontwikkelingen van de achtergronddepositie van stikstof (afkomstig van buiten het gebied).

Beschrijf naast de negen aanwezige intensieve veehouderijen tevens de rundveehouderij in het plangebied, aangezien deze de milieuontwikkelingsruimte voor andere functies (zoals de intensieve veehouderij) mede bepaalt. Ga hierbij in op de verwachte beëindiging en groei van de rundveehouderijen en betrek daarbij de verwachte groei en schaalvergroting van de sector bij opheffing van de melkquotering.

Beschrijf de mogelijke ontwikkelingsruimte voor de recreatie die het bestemmingsplan biedt.

3.2 Alternatieven

Uitbreiding veehouderij

De Commissie verwacht dat de stikstofdepositie voor de ontwikkelingen in de gemeente Lemsterland een van de meest belangrijke sturende factoren voor de alternatiefontwikkeling is gezien de reeds overbelaste situatie van het in de omgeving gelegen Natura 2000-gebied 'Rottige Meenthe & Brandemeer' (zie ook § 4.2 in dit advies). Zij adviseert om indien mogelijk alternatieven voor het bestemmingsplan te ontwikkelen waarbij, voor dit punt, op voorhand duidelijk is dat er geen aantasting is van natuurlijke kenmerken voor Natura 2000-gebieden. De Commissie geeft daarbij in overweging om in het MER de volgende twee alternatieven te beschrijven:

1. uitbreiding van veehouderijbedrijven uitgaande van het maximaal opvullen van de bestaande bouwblokken uit het huidige bestemmingsplan;
2. uitbreiding van veehouderijbedrijven door maximaal gebruik te maken van de uitbreidingsmogelijkheden van de bouwblokken die volgen uit het nieuwe bestemmingsplan.

In de volgende tabel is de beschrijving van de alternatieven in relatie met de huidige situatie en referentiesituatie weergegeven.

	Huidige situatie (HS)	Referentiesituatie (HS + autonome ontwikkeling)	Alternatief 1 benutten ruimte huidige bestemmingsplan	Alternatief 2 benutten ruimte nieuwe bestemmingsplan
Ontwikkeling veehouderij (beëindiging, groei en schaalvergroting)	-	+	-	+
Ontwikkeling achtergronddepositie	-	+	+	+
Consequenties wijzigingen wetgeving (o.a. Besluit huisvesting)	-	+	+	+
Opvullen huidige bouwblokken	-	-	+	-
Opvullen bouwblokkennieuwe bestemmingsplan	-	-	-	+

- = maakt geen onderdeel uit van deze situatie/dit alternatief

+ = maakt onderdeel uit van deze situatie/dit alternatief

Mestvergistig

De alternatieven die vermeld staan in de notitie R&D hebben betrekking op mestvergistig. Beschrijf in het MER een maximale variant van mestvergistig op boerderij niveau. De Commissie geeft in overweging naast dit alternatief gezamenlijke mestvergistig als alternatief in het MER mee te nemen. De Commissie adviseert de milieugebruiksruimte van de verschillende alternatieven in beeld te brengen⁴.

4. MILIEUASPECTEN

De omvang van het studiegebied wordt bepaald door het optreden van milieugevolgen en kan per milieuaspect verschillen. Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de effecten cumulatief in beeld gebracht te worden.

4.1 Algemeen

De effectbeschrijving dient een detailniveau te hebben dat voldoende is voor de besluitvorming. Voor milieuaspecten waarvan de gevolgen naar verwachting ver onder de grenswaarden blijven, is een globale en kwalitatieve effectbeschrijving voldoende. Bij (mogelijke) knelpunten (zoals bij stikstofdepositie op kwetsbare natuur) dienen de effecten echter kwantitatief⁵ beschreven te worden. Waar mogelijk kan bij de effectbeschrijving aansluiting worden gezocht bij de teksten uit de toelichting van het bestemmingsplan buitengebied 2009.

⁴ Bepaal hiervoor:

- 1) de ruimte die is er is voor een toename van de depositie van stikstof;
- 2) de behoefte aan uitbreiding, hervestiging van intensieve veehouderij, rundveehouderij en niet-agrarische activiteiten, alsmede de behoefte aan mest- en covergistingsinstallaties en de hieraan gerelateerde WKK-verbrandingsmotoren. Bepaald aan de hand hiervan de verwachte toename voor de emissie van stikstof;
- 3) Bepaal op basis van de ruimte en de reële behoefte welke ruimte de gemeente aan (nieuwe) initiatieven wil en kan geven in het op te stellen bestemmingsplan. Als blijkt dat de milieugebruiksruimte onvoldoende is om te voorzien in de ontwikkelbehoefte, maak dan inzichtelijk welke (mitigerende) maatregelen genomen kunnen worden.

⁵ Voor de melkveehouderijen biedt het bestemmingsplan mogelijkheden om het bouwblok te vergroten (bouwblokvergroting bij recht). Uitbreiding van het bouwblok kan leiden tot een toename van het aantal dieren en de daarbij behorende emissies. Bij de effectbepaling dient dit nadrukkelijk meegenomen te worden.

Om het plan te kunnen toetsen aan normen en beleid dient het MER de maximale milieugevolgen te beschrijven van de activiteiten die het bestemmingsplan maximaal mogelijk maakt. Indien uit het MER blijkt dat deze activiteiten (kunnen) leiden tot overschrijdingssituaties dienen mitigerende maatregelen beschreven te worden.

4.2 Natuur

Bepaal de gevolgen voor de natuur aan de hand van de in de notitie R&D genoemde criteria. Breng hierbij ook de (verandering in de) milieubelasting in beeld die veroorzaakt wordt door initiatieven in het studiegebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Bepaal voor de EHS wat de 'wezenlijke kenmerken en waarden' zijn, in hoeverre deze worden aangetast of versterkt en of het voornemen past binnen het toetsingskader voor de EHS.⁶ Ga hierbij ook in op de gevolgen voor de nabijgelegen ecologische verbindingzones en bijbehorende doelsoorten.

Natura 2000

De Commissie merkt op dat reeds sprake is van een overbelaste situatie voor in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden. Indien significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden 'Rottige Meenthe & Brandemeer' en 'Jsselmeer' niet zijn uit te sluiten, dient in het MER een passende beoordeling opgenomen te worden waarin wordt bepaald of de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden worden aangetast.

Om de effecten op Natura 2000 goed te kunnen beoordelen adviseert de Commissie in het MER te beschrijven:

- de instandhoudingdoelstellingen, de staat van instandhouding en de kritische depositiewaarden voor de habitattypen in de Natura 2000-gebieden;
- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermes-tende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in de natuurgebieden. Gebruik voor de bepaling van de achtergronddeposities de meest recente gegevens;
- de mogelijke (toename van de) depositie op de natuurgebieden van de verschillende alternatieven⁷. Geef daarbij aan welk rekenmodel is gebruikt en wat de (on)nauwkeurigheid is van de berekeningen.

Onderzoek in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.⁸ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als deze zekerheid wordt verkregen of de zogenaamde ADC-toets⁹ met succes wordt doorlopen.

⁶ Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen daarvan.

⁷ Mestvergistinginstallaties (onder meer de warmtekrachtkoppeling) dragen bij aan de emissie van NO_x.Neem ook deze emissie mee bij het bepalen van de depositie.

⁸ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

⁹ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

4.3 Geur

De Commissie adviseert een kwalitatieve beschrijving te geven van de mate van geurhinder. Indien knelpunten ontstaan ten aanzien van geur dient kwantitatief de toe- of afname van het aantal geurgehinderden in beeld gebracht te worden. Maak daarbij gebruik van kaarten met de huidige en toekomstige geurniveaus.

4.4 Landschap en cultuurhistorie (waaronder archeologie)

In de notitie R&D worden toetsingscriteria voor cultuurhistorie en landschap genoemd. Werk de gevolgen van het plan conform de genoemde toetsingscriteria uit. Betrek bij het aspect landschap tevens de visueel-ruimtelijke kenmerken en de mogelijke effecten. De Commissie adviseert de karakteristieken van het landschap te visualiseren. Geef daarbij een waardering van deze karakteristieke elementen en geef een beschrijving van de effecten van het voornemen. De Commissie adviseert inzicht te geven in de ligging van archeologische waarden met behulp van kaartmateriaal¹⁰. Geef aan wat de mogelijke gevolgen zijn van het plan en beschrijf de effecten van het voornemen en mogelijkheden voor mitigerende maatregelen.

Ga hierbij niet alleen in op de afzonderlijke cultuurhistorische en landschapelijke waarden, maar ook op de samenhang tussen deze waarden binnen het plangebied en de mogelijke (positieve en negatieve) gevolgen hiervoor. Geef aan waar en hoe negatieve effecten in kwetsbare en/of hoog gewaardeerde landschapstypen en/of cultuurhistorische waarden via het bestemmingsplan kunnen worden voorkomen of beperkt. Bijvoorbeeld door maatregelen voor de inpassing van bouwmogelijkheden om de beleving van het landschap te verbeteren en de kwaliteit te verhogen.

4.5 Luchtkwaliteit, verkeer en geluid

Luchtkwaliteit

Om de alternatieven onderling en met de referentiesituatie te kunnen vergelijken is het noodzakelijk om de effecten op de luchtconcentraties van fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en NO₂ te beschrijven. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van berekeningen die voldoen aan de Regeling Beoordeling Luchtkwaliteit 2007. Presenteer de resultaten van de berekeningen middels contourenkaarten¹¹ en geef per contour de hoeveelheid en ligging aan van woningen en andere gevoelige objecten en groepen.¹² Eenvoudiger berekeningen volstaan wanneer deze voldoende onderscheidend zijn voor de alternatieven.

¹⁰ Bij de beoordeling dient rekening gehouden te worden met de archeologische verwachtingenkaart, de archeologische kwetsbaarheidskaart en de historisch geografische overzichtskaart van de gemeente Lemsterland. Tevens dient rekening gehouden te worden met de ligging van een deel van de gemeente binnen Nationaal Landschap Zuidwest-Friesland.

¹¹ Gebruik hiervoor klassebreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klassebreedtes van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend zijn.

¹² Gebruik hiervoor de zogeheten Adres Codering Nederland (ACN)-bestanden. Denk bij gevoelige objecten aan kinderdagverblijven, scholen, verpleeg- en verzorgingshuizen en woningen. Gevoelige groepen zijn bijvoorbeeld kinderen, ouderen en mensen met long- of hartziekten.

Verkeer

Beschrijf (indien onderscheidend) de verkeersbewegingen die horen bij de verschillende alternatieven. Bepaal in hoeverre en waar mogelijk knelpunten kunnen ontstaan. Beschrijf tevens de eventuele effecten van het voornemen op de verkeersveiligheid voor, in het bijzonder, kwetsbare weggebruikers.

Geluid

Ga ten aanzien van geluid uit van de in de notitie R&D voorgestelde toetsingscriteria. Mestvergistingsinstallaties veroorzaken een toename van de geluidsbelasting door met name de WKK-installatie en extra vervoersbewegingen. Beschrijf de geluidshinder die hoort bij de verschillende alternatieven. Betrek daarbij de eventuele invloed op de stiltegebieden in de gemeente.

4.6 Energie

Bij het toepassen van mestvergisting komt energie en warmte vrij. Geef in het MER per alternatief een beschrijving hoe de vrijkomende restwarmte wordt benut. De Commissie adviseert dit in beeld te brengen door middel van een energiebalans.

4.7 Bodem en water

Geef in het MER aan welke gebieden bekend zijn als bodembeschermingsgebied, hydrologische aandachtsgebied en verdroogd gebied en welke gevolgen de status van deze gebieden heeft voor de planonderdelen.

Beschrijf in het MER de mogelijke effecten van alle relevante activiteiten op de bodemkwaliteit, geomorfologie, oppervlaktewater (kwantiteit en kwaliteit) en grondwater (kwantiteit).

De Commissie adviseert de voor de m.e.r. relevante resultaten van de watertoets in het MER op te nemen. Geef aan in hoe afstemming met de waterbeheerder heeft plaatsgevonden.

5. MONITORING EN EVALUATIE

Een goede monitoring van de milieugebruiksruimte en de effecten van ontwikkelingen en maatregelen daarop is bijzonder belangrijk om te kunnen beoordelen of en tot welke totale depositie uitbreidingen/verplaatsingen mogelijk zijn, of dat voldoende afname van depositie wordt bereikt. Daarom geeft de Commissie in overweging een depositieboekhouding op te zetten voor het gehele gebied. Dit maakt het eenvoudiger om per nieuw initiatief te beoordelen of dit wel of niet kan, of onder welke voorwaarden.

Belangrijk is daarnaast een evaluatiemoment af te spreken waarbij de ontwikkeling van de depositie wordt afgezet tegen de nagestreefde ontwikkeling. Daarbij past een plan van aanpak in geval de nagestreefde depositiewaarde niet wordt gerealiseerd. Dit maakt tijdige bijsturing mogelijk.

De Commissie adviseert het bevoegd gezag om bij het besluit aan te geven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER een aanzet geeft tot dit evaluatieonderzoek en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.

6. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen ‘vergelijking van alternatieven’, ‘leemten in milieu-informatie’ en ‘samenvatting van het MER’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Kaartmateriaal

Gebruik in het MER recent kaartmateriaal (met legenda), dat de teksten inzichtelijk maakt en verduidelijkt. Neem in ieder geval kaarten op met daarop:

- de ligging en omvang van de bestaande rundveehouderijbedrijven en de intensieve veehouderijen in het plangebied;
- de ligging van Natura 2000-gebieden en andere (zeer) kwetsbare natuur in de nabijheid van het plangebied.

Neem in ieder geval één kaart op met daarop aangegeven alle gebruikte topografische aanduidingen en relevante deelgebieden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau plan-MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Lemsterland

Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Lemsterland

Besluit: opstellen nieuw bestemmingsplan buitengebied

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D18.2
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: herziening bestemmingsplan buitengebied

Procedurele gegevens:

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r. op 6 april 2009
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht op 24 augustus 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. L.C.J. Bekkers (secretaris)
ir. S. Bokma
ir. K.A.A. van der Spek
dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)
ir. R.F. de Vries

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de concept-notitie reikwijdte en detailniveau, of een vergelijkbaar door het bevoegde gezag toegezonden startdocument als uitgangspunt.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Bestemmingsplan buitengebied Lemsterland

De gemeente Lemsterland wil het bestemmingsplan voor haar buitengebied herzien. Vanwege de nabijheid van Natura 2000-gebieden en omdat het nieuwe bestemmingsplan de mogelijkheid biedt om mest- en co-vergistingsinstallaties te realiseren wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag bij deze procedure is de gemeenteraad van Lemsterland.

ISBN: 978-90-421-2778-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

